

196

LATVIJAS VALSTS ARHĪVS

Latvijas PSR Jelgavas apriņķa Pagaidu
izpildu komiteja

Fonds Nr. 196

Vēsturiskā izziņa

1940. - 1942. g.

196.fonds

Latvijas PSR Jelgavas apriņķa Pagaidu izpildu komiteja

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

I

1940.gada 17.jūnijā Padomju Sociālistisko Republikas Savienības (turpmāk PSRS) Sarkanā armija okupēja Latvijas Republiku. 1940.gada 20.jūnijā tika izveidota marionešu Tautas valdība A.Kirhenšteina vadībā. 21.jūnijā tika pasludināta šīs valdības deklarācija, kas bija saistoša arī pašvaldībām.

Pašvaldību struktūra netika mainīta, tajā pat laikā pašvaldībās notika it kā pēc pašu dalībnieku iniciatīvas, bet patiesībā Komunistiskās partijas organizētas tautas sapulces, kurās formāli ievēlēja jaunas padomju varai uzticīgas amatpersonas. Savukārt iekšlietu ministrs, kura pārziņā atradās pašvaldības, šīs izmaiņas oficiāli akceptēja, ar savu lēmumu apstiprinot darbaļaužu gribu.

1940.gada 14.-15.jūlijā nedemokrātisku bezalternatīvu vēlēšanu rezultātā tapa viltus parlaments - Tautas saeima, kas 1940.gada 21.jūlijā savā pirmajā sēdē pasludināja Latvijā "padomju varu" un Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas nodibināšanu. Līdz ar to pastāvošā institūcija "Latvijas Republikas Jelgavas apriņķa vecākais" tika pārdēvēts par "Latvijas PSR Jelgavas apriņķa vecāko".

1940.gada 25.augustā Tautas saeima pieņēma LPSR Konstitūciju, kas radīta pēc PSRS konstitūcijas parauga. Saskaņā ar Konstitūciju Tautas saeima pasludināja sevi par LPSR Augstāko Padomi (turpmāk AP), kas ievēlēja Augstākās Padomes Prezidiju (turpmāk APP). 26.augustā pilnvaras nolika LPSR Ministru kabinets, tā vietā tika izveidota jauna valdība - LPSR Tautas komisāru padome (turpmāk TKP).

LPSR Konstitūcijas 52.pants paredzēja darbaļaužu deputātu padomju (turpmāk DDP) kā valsts varas orgānu veidošanu, savukārt 56.pants noteica, ka DDP izpildu un rīcības orgāni ir viņu ievēlētās izpildu komitejas.

1940.gada 27.novembrī LPSR APP izdeva Dekretu par pagaidu izpildu komiteju (turpmāk PIK) nodibināšanu līdz laikam, kamēr saskaņā ar konstitūciju ievēlēs darbaļaužu deputātu padomes. Dekrets arī apstiprināja Jelgavas apriņķa PIK prezidija sastāvu: priekšsēdētājs Krišjānis Burkevics, viņa vietnieks Kārlis Graudiņš, sekretārs Dimitrijs Blumbergs, locekļi Kārlis Plāters, Josifs Orups. Vēlāk viņiem pievienojas vēl 4 locekļi - D.Boitmanis, H.Ļesterova, J.Veilands un M.Liede. Pirmā Jelgavas apriņķa PIK sēde notika 1940.gada 29.novembrī.

PIK izstrādāja un apstiprināja vietējo budžetu, vadīja pakļauto pārvaldes orgānu darbību, rūpējās par kārtības nodrošināšanu, veicināja valsts aizsardzības spēju nostiprināšanu, nodrošināja likumu pildīšanu un pilsoņu tiesību aizsardzību. PIK bija jārada apstākļi sociālistiskās saimniecības formu izveidei, jāveic sociālie un kultūras pasākumi, atbalstot Komunistiskās partijas un padomju valdības politiku.

PIK izveidoja nodaļas, kuras bija noteiktas Konstitūcijas 66.pantā: zemju, finansu, tirdzniecības, veselības aizsardzības, tautas izglītības, vietējās rūpniecības, komunālās saimniecības, daba, ceļu, sociālās nodrošināšanas, vispārējā, plānu komisija un kadru sektors. PIK nodaļas bija divkāršā pakļautībā - PIK un attiecīgā tautas komisariāta. Nodaļas izveidoja 1941.gada sākumā. PIK nodaļu kompetence bija jānosaka nolikumā, ko izstrādāja attiecīgie komisariāti un apstiprināja TKP. Līdz 2.pasaules karam tika apstiprināts tikai viens nolikums - 26.03.1941. par apriņķa komunālās saimniecības nodaļu.

LPSR AP savā 1941.gada 18.marta apkārtrakstā deva norādījumus PIK organizēt komisijas atsevišķās saimnieciskās un kultūras dzīves nozarēs, ieteicot pie apriņķu PIK dibināt lauksaimniecības, finansu un budžeta, tirdzniecības, kultūras lietu, kā arī veselības aizsardzības komisiju.

Komisijas bija jākomplektē no padomju varas aktīvistiem 5-10 cilvēku sastāvā, to galvenie uzdevumi – kontrole un pārbaudes par likumu, dekrētu, valdības un IK lēmumu izpildi.

Jelgavas apriņķa PIK savu darbību izbeidza 1941.gada jūnija beigās, kad Latviju okupēja Vācijas karaspēks.

II

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr.1 “Jelgavas apriņķa pagaidu izpildu komiteja” ir 4 lietas - PIK sēžu protokoli, sociālās nodrošināšanas daļas dokumenti, kam apraksts sastādīts 1965.gadā. 1973.gadā apraksts papildināts ar divām lietām - personu identitātes apliecībām.

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr.2 “Glūdas pagasta pagaidu izpildu komiteja” ir 11 lietas par zemes piešķiršanu, aizņēmumiem Lauksaimniecības bankā, nodokļu un nodevu lietām, u.c.. Apraksts sastādīts 1965.gadā, pārstrādāts 1974.gadā, kad, pamatojoties uz 1973.gada 19.jūlijā apstiprinātajiem “Priekšlikumiem par LPSR CVORA mazapjoma fondu kā uzskaites vienību likvidāciju”, Glūdas pagasta PIK fonds pievienots Jelgavas apriņķa PIK fondam.

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr. 3 “Valgundes pagasta pagaidu izpildu komiteja” ir 13 lietas – PIK lēmumi, rīkojumi, apkārtraksti u.c.. Lietās ir iekļauti arī pagasta valdes dokumenti no 1940.gada sākuma, savukārt saņemto rakstu grāmata pabeigta 1942.gada 14.maijā. Apraksts sastādīts 1960.gadā, pārstrādāts 1974.gadā, kad, pamatojoties uz 1973.gada 19.jūlijā apstiprinātajiem “Priekšlikumiem par LPSR CVORA mazapjoma fondu kā uzskaites vienību likvidāciju”, Valgundes pagasta PIK fonds pievienots Jelgavas apriņķa PIK fondam.

Vēsturisko izziņu sastādīja:

Dokumentu aprakstīšanas daļas vadītājs

A.Freimanis

Rīgā, 2006.gada 22.decembrī

Šīnī lietā	2 (divas)
	numurētas lapas
20 13. g. " 27. " 05	
LVA arhivists	<i>[Signature]</i>